

Електронне "Державне управління: удосконалення та розвиток"
включено до переліку наукових фахових видань України з питань державного управління
(Наказ Міністерства освіти і науки України від 22.12.2016 № 1604)
www.dy.nayka.com.ua | № 10 2018 p. | 31.10.2018

УДК 351.82

*Муц Луай Файсал,
Кандидат соціологічних наук,
Директор центру освітніх послуг для іноземних громадян,
Запорізька державна інженерна академія*

РОЗВИТОК ВІДНОСИН МІЖ ДЕРЖАВНИМИ ОРГАНАМИ ВЛАДИ ТА ГРОМАДЯНАМИ В ПРОЦЕСІ ТРУДОВОЇ ТА СТАЦІОНАРНОЇ МІГРАЦІЇ

*Muts Luai Faisal,
Candidate of Sociological Sciences
Director of the Center for Educational Services for Foreign Citizens,
Zaporizhzhya State Engineering Academy*

DEVELOPMENT OF RELATIONS BETWEEN GOVERNMENT BODIES AND CITIZENS IN THE PROCESS OF LABOR AND STATE MIGRATION

Підкреслено актуальність вирішення питання щодо трудової та стаціонарної міграції, виділено сучасні проблеми у цій сфері та основні виклики, що мають вирішуватися на рівні державних органів влади. Звернуто увагу на трудову міграцію, що впливає на посилення чи послаблення позицій країни на міжнародній арені, зокрема в трудовому та інтелектуальному потенціалі. Розглянуто риси міграційної політики України відносно трудової та також стаціонарної міграції, узгодженість із забезпеченням їх облаштованості, адаптації або інтеграції. Висвітлено головні аспекти міжнародної трудової міграції українських громадян до інших країн. Підкреслено основні інструменти державних органів влади в питаннях трудової та стаціонарної міграції. На основі наукового дослідження підсумовано діяльність державних органів влади, що мають сформувані ефективні інструменти, які знижують процес нелегальної міграції на території України.

Emphasis was placed on the urgency of solving the issue of labor and stationary migration, highlighted current problems in this area and the main challenges that should be solved at the level of state authorities. The emphasis is on labor migration, which affects the strengthening or weakening of the country's position in the international arena, in particular in terms of labor and intellectual potential. The features of the migration policy of Ukraine concerning labor and stationary migration, coordination with ensuring their arrangement, adaptation or integration are considered. The main aspects of international labor migration of Ukrainian citizens to other countries are highlighted. The main tools of state authorities on labor and stationary migration are emphasized. On the basis of scientific research, the activity of state authorities is summarized, which must form effective instruments that reduce the process of illegal migration on the territory of Ukraine.

Ключові слова: *трудова міграція; стаціонарна міграція; міграційні потоки; інтенсифікація міграційних потоків.*

Key words: labor migration; stationary migration; migratory flows; intensification of migratory flows.

Постановка проблеми. Дослідження трудової та стаціонарної міграції у сучасних умовах мають нести в собі реалізацію державних інструментів для створення можливостей щодо повернення громадян до країни проживання та розуміння соціальних настроїв в соціумі. Питання демографії є основним компонентом у вирішенні проблемних аспектів в економічних, соціальних та політичних процесах, які нерозривно пов'язані з міграцією населення. Відомо, що люди є основними ресурсами (подальший розвиток залежить від розумових та професійних навичок населення) створення благополуччя в країні, зменшення кількості населення країни сприяє зниженню ефективності інституційних змін в економічному та політичному базисі функціонування державного управління. Тому **вирішення** питання щодо трудової та стаціонарної міграції, їх проблем та основних викликів є першочерговою проблемою, що має **вирішуватися** на рівні державних органів влади.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання трудової та стаціонарної міграції щодо сучасних проблем та викликів, враховуючи демографічний стан в країні, було зазначено в наукових працях відомих вчених: В. Геєця, Е. Лібанової, С. Пирожкової, В. Онікієнка, В. Новікової, Т. Засць, Л. Семів, У. Садової та багатьох інших вчених-демографів. Сучасною проблематикою трудової та стаціонарної міграції займалися: О. Малиновська, О. Власюк, А. Кравченко, Н. Марченко, О. Позняк, І. Прибиткова, І. Марков, С. Мельник та ін. Але, не дивлячись на досліджуваність даної проблематики, необхідне подальше вивчення та аналіз стану трудової та стаціонарної міграції з виокремленням конкретних проблем та викликів, які виникають в процесі міграції та здатні впливати на динамічний розвиток країни.

Мета статті - визначити релевантність трудової міграції до стаціонарної міграції відносно їх процесу взаємодії та впливу на міграційний процес в цілому.

Виклад основного матеріалу. Сучасні міграційні процеси для України проявляються у розвитку трудової міграції, що зумовлена переміщенням робочої сили з однієї країни в іншу, для того щоб отримувати більше доходу та утримувати свою сім'ю. Внаслідок економічної кризи в Україні міграційні потоки займають особливе місце в інтернаціоналізації економічних відносин, що мають характерні риси масштабності та міграції економічно активного населення в країни з більш привабливими можливостями.

Дані обставини активізують питання дослідження трудової та стаціонарної міграції та визначенням їх сучасних проблем та викликів в умовах господарських зв'язків, що набули глобального значення. Слід зазначити, що стаціонарна міграція населення - це переміщення людей в міжнародному територіальному просторі, для того щоб знайти постійне місце проживання; трудова міграція – це переміщення людей з метою пошуку місця роботи в межах міжнародного територіального простору, але без зміни місця постійного проживання. Також, трудову міграцію слід охарактеризувати як «переміщення працездатного населення з однієї країни в іншу в пошуках роботи, вищої заробітної плати, кращих умов життя, у процесі якої відбувається формування її інтернаціональної вартості [1, с. 387]. Міграційний процес економічно активного населення впливає на зміни в процесах економіки, політики, демографічної ситуації, національних відносин, ідеології, релігії тощо. Підвищується роль міжнародної трудової міграції у житті населення, а саме щодо покращення умов життя.

З метою підвищення управління різними соціальними економічними та політичними процесами на макро-, мезо- та мікроекономічному рівні варто проводити науковий аналіз основних закономірностей розвитку міграційного процесу. Визначаючи основні мотиви стаціонарної та трудової міграції, також варто брати до уваги демографічний аспект міжнародної трудової міграції, що значно впливає на вибір держави-реципієнта трудових мігрантів, а саме чисельність населення, статтєво-вікова структура населення. Слід навести приклад, що демографічна ситуація є несприятливою, як в країнах Європейського Союзу так і в країнах СНД, внаслідок чого виникає необхідність певних галузей у прийнятті трудових та стаціонарних мігрантів на рівні національних потреб.

Варто зауважити, що ситуація в питаннях демографії в Європі у 1990 році мала більш сприятливий характер, ніж у сучасних умовах. Наприклад, якщо в 1990 кожен четвертий житель світу був європейцем, то сьогодні європейці становлять лише 10 відсотків населення. На основі даних ООН до 2050 року частка європейців зменшиться до 7,2%, однак Африканський Континент збільшить кількість населення з 14 % до 21,3%. Хоча збільшення населення в країнах, що розвиваються, можливо до 2050 року рівно в два рази, однак їх рівень життя буде значно відставати від розвинених країн [2, с. 13]. Не втішлива статистика свідчить, що потреба в робочій силі у розвинутих країнах з кожним роком буде ще більш зростати. Згідно оцінок експертів, для того щоб зберегти частину трудового населення, європейським країнам знадобиться 47,9 млн. мігрантів, та щоб зберегти чисельність працездатного населення необхідна ще більша кількість мігрантів – 79 млн. для ЄС [3, с. 219].

Таким чином, внаслідок трудової та стаціонарної міграції за прогностичними оцінками до 2030 року зменшення чисельності населення України буде становити загрозу національній безпеці країни (зменшення населення України очікується до 30 млн. чол.). Вирішення подальшого розвитку держави, підвищення рівня життя в країні, забезпечення потенційних можливостей для майбутніх поколінь та стабільністю в економічних, політичних та соціальних відносинах у суспільстві буде визначатися в залежності від структури населення

(вікової, регіональної, освітньо-кваліфікаційної, фізично-психологічно), можливо взяти потенціал регіону чи міста [4, с. 13].

Недооцінка демографічної характеристики регіону на його соціально-економічних політичних тягне за собою зниження рівня життя. Політика державних органів влади має бути спрямована на зниження темпів трудової та стаціонарної міграції, тому як населенню є умовою сталого розвитку України. Основними інструментами державних органів влади в питаннях трудової міграції, на нашу думку, мають бути: - визначення впливу зворотньої міграції; зміцнення інституційних базисів економічної безпеки країни; аналіз впливу від трудової міграції; визначення основних мотивів трудової міграції; дослідження можливих сценаріїв внаслідок і структуризації економіки. Основними закономірностями міжнародної трудової міграції є зміна векторів міграційних потоків, починаючи яких є:

а) історичне минуле, внаслідок чого капіталістичні відносини є достатньо молодим явищем для країн СНД;

б) визначення вектора країни, що отримали незалежність після розпаду СРСР, за основними базисом настали інтенсифікація торгових приміщень умови праці оплата праці культури виробництва України за останні та вдосконалення професійних якостей;

в) активність країн колишнього СРСР у діяльності міжнародної організації праці та підписання значної частини конвенцій МОП, які встановлюють мінімальні стандарти праці для трудових мігрантів та їх сімей;

г) рівень лібералізації візового режиму з країнами Європейського Союзу та наявність можливості загального та безпечного працевлаштування для громадян України.

Хоча можна навести й інші аргументи щодо інтенсифікації міграційних потоків у країни Європейського Союзу. Основною метою державної політики в питаннях трудової та стаціонарної міграції має стати захист соціально-економічних інтересів та прав українських мігрантів. Даний підхід обумовлений тим, що міграційні потоки з метою трудової діяльності в інших країнах зменшити в найближчій перспективі буде неможливим, але захист прав та свобод українських трудових мігрантів збільшать шанси повернення їх додому. Іншою причиною є збереження трудового та інтелектуального потенціалу країни. Для того щоб зменшити міграційний потік - це означає трудова міграція становить загрозу для потенціалу країни, тому як вона є перехідною формою від трудової міграції до стаціонарної міграції. Важливим моментом щодо міграційних мотивів є також вдале влаштування одного мігранта і становить приклад для інших, що слід охарактеризувати як груповий («бригадний») характер працевлаштування чоловіків [5].

Важливого значення набуває повернення трудових мігрантів внаслідок світової економічної кризи, що впливає на міжнародну трудову міграцію, в процесі чого відбувається звільнення працівників, погіршуються умови праці та скорочується заробітна плата. Згідно думки експертів найближчим часом з-за кордону матимуть змогу повернутися близько 200 тисяч українських мігрантів. Основними економічними та соціальними наслідками в Україні мають як позитивні так і негативні сторони.

До позитивних сторін слід віднести - додатковий потік фінансів в економіку країни, зниження напруження на вітчизняному ринку праці, поява нових можливостей для економічно активного населення в Україні. До негативних наслідків слід віднести демографічне питання, мігранти не наповнюють пенсійний та соціальний фонд, незахищеність трудових мігрантів внаслідок нелегальної міграції[6]. Трудові мігранти та стаціонарні мігранти є свого роду демографічною та демоекономічною «інвестицією» в регіони-реципієнти, а в своїх регіонах вони впливають на зниження загальних показників. Міграційний процес має контролюватися з боку держави тому як він трансформує соціальну систему в країні.

Міграційна система може бути неконтрольована, внаслідок чого може набути небажаних нестабільних параметрів і тенденцій процесу відтоку населення в інші країни. За роки незалежності України населення України з 1990 склало 51838,5 тис. осіб, то вже на 2014 склало населення 45426,2 тис. осіб, що становить 6412.3 тис. осіб стало менше в Україні є критичним показником економічних, політичних та соціальних негаразд в країні. Про «вимивання» наукового та творчого потенціалу з України січень аналітичні дані державного комітету статистики щодо працевлаштування українців за кордоном легально. На сьогодні найчисленнішу групу соціальних мігрантів в країнах Європейського Союзу на становлять українські громадяни, яких працевлаштовано на посадах керівників, спеціалістів, службовців, ще 42–53 % – за фахом. Згідно досліджень Міжнародної організації з міграції, кожен українець віком від 20 до 35 років має бажання емігрувати з України.

Значну кількість населення, що становить еміграційний потенціал, є люди з закінченою середньою освітою та закінченою середньою спеціальною освітою (48 %), в основному випускники середніх загальноосвітніх шкіл, гімназій, ліцеїв, училищ, технікумів та коледжів, люди з базовою вищою освітою (24 %) випускники вищих навчальних закладів з освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр», особи з повною вищою освітою (18 %) [7, с. 27]. Особливої уваги заслуговує трудова міграція, що впливає на посилення позицій на міжнародній арені країни чи її послаблення, зокрема в трудовому та інтелектуальному потенціалі. Трудова еміграція - це можливість повернення мігрантів додому, що стосується як позитивного фінансового впливу на економіку, так і саму трансформацію економічних відносин, внаслідок здобутого досвіду в інших провідних країнах [8].

Основною проблемою в процесі трудової міграції є нечітке або ж повна відсутність регламентування прав працівників та обов'язків роботодавця щодо українських мігрантів. Громадяни, що є представниками країн Європейського Союзу, мають право працювати у її країнах. Але якщо брати до уваги українських мігрантів та

вони частіше відчувати в собі дискримінацію з боку роботодавців та суспільства в цілому. У міру того, як Україна перетворюється на країну мігрантів, постають основні задачі щодо забезпечення прав та свобод новоприбулих українських мігрантів до інших країн. Більша частина українських мігрантів не знають ні мови, ні культури, але варто зауважити, що стаціонарні мігранти, на відміну від трудових мігрантів, мають базові знання про країну, культуру, побут та мову. Європейський союз закликає Україну розробити комплексну програму міграційної політики, щодо українських мігрантів, основним виданого співробітництві країн ЄС та України є зацікавленість у зміцненні кордонів та запобіганню нелегальної міграції. Розмежування міграційної політики в напрямку стаціонарних та трудових мігрантів має бути закріплено, як на законодавчому рівні, так і за допомогою двосторонніх та багатосторонніх міжнародних договорів з іншими країнами [9].

Рис. 1. Чисельність вперше оформлених та чинних на кінець року дозволів на перебування громадян України в країнах ЄС, 2008-2015 рр. [згідно даних Eurostat: Asylum and Managed Migration][14]

Згідно даних наведених на рис.1 громадяни України отримали можливість вільно пересуватися за межі своєї країни однак основною причиною, що спровокувало міграційні процеси, стала трансформація економіки. Особливо це відбулося внаслідок погіршення становищі в системі вищої освіти, кредитування, започаткування бізнесу та отримання стартового капіталу. Відсутність можливостей та нескінченний процес трансформації економіки створив умови для зростання міграційного процесу, також варто зауважити цьому посприяло зростання ціни на такі товари як житло автомобілі побутову техніку та інше. Статистичні дані, що наведені на рис. 2, свідчать про зростаючу тенденцію міграційних процесів в Україні.

Україна, нажаль, є країною походження, транзиту та призначення у торгівлі чоловіками, жінками та дітьми. Значно підвищуються показники внутрішньої торгівлі людьми. За оцінками, сформованими на основі результатів дослідження МОМ, лише в 2012-2014 рр. при виїзді за кордон на роботу або з метою шлюбу від торгівлі людьми могли постраждати понад 40 тис. українців. Згідно досліджень, що були виконані на замовлення МОМ до 2012 р. за період з 1991 р., понад 160 тис. українців постраждали від торгівлі людьми. Внаслідок економічної кризи і падіння добробуту населення ситуація щодо торгівлі людьми зростає: 21% потенційних трудових мігрантів з України [13].

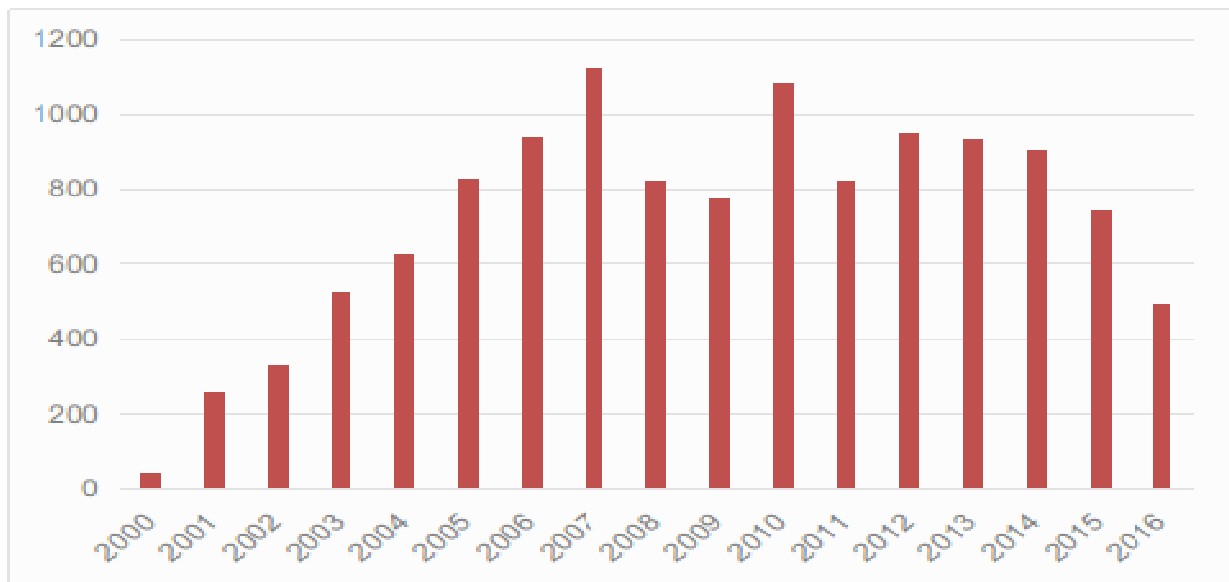

Рис. 2. Чисельність жертв торгівлі людьми, яким надавалася допомога МОМ, осіб, 2000 – червень 2016 р.

Головними аспектами міжнародної трудової міграції українських громадян до інших країн визначаються в наступному, а саме :

- внаслідок економічних та політичних криз в Україні формується прошарок населення, де джерелом єдиного заробітку є трудова міграція;
- розподіл трудових мігрантів в залежності від їх соціального статусу, зокрема для чоловіків - це освіта та трудова діяльність, для жінок також такі фактори, як наявність дітей, вік, соціальний статус (одружена чи розлучена);
- трудова міграція є одним з кроків до стаціонарної міграції, внаслідок постійних виїздів на роботу ймовірність повернення мігрантів значно знижується;
- трудові мігранти з України займають непривабливі ніші на ринку праці країн-реципієнтів;
- характерні особливості присутні у країни-реципієнта; більшість українських мігрантів виїжджають до слов'янських країн, що досягли більших успіхів в економіці та вони є більш релевантними до української культури [10, с. 26].

Організація, що надає інформацію про міграційні потоки з України є представництво міжнародної організації з міграції (МОМ) в Україні та Державна служба статистики України. Згідно дослідження більш поширеним видом міграції стала довгострокова трудова міграція, адже тільки у 2014-2015 роках за кордон з метою працевлаштування виїхало 423 800 чол., а короткострокових мігрантів налічувалося 264 400 чол. Однак чисельність трудових мігрантів є некоректною внаслідок того, що поїздки українців на роботу за кордон на короткі терміни є в багатьох випадках нелегальними. На сьогодні Україна залишається патерналістською державою, тобто більшість мігрантів - це переважно чоловіки, що займаються в таких сферах, як будівництво, виробництво, транспорт та комунікація [11].

Основною метою міграційної політики України відносно трудової міграції, а також стаціонарної міграції, є узгодженість із забезпеченням їхньої облаштованості, адаптації або інтеграції, для того щоб попередити нелегальну міграцію, в подальшому перетворити її на стаціонарну чи трудову. Особливістю питання регулювання міграційних потоків, ступенем правильності проведення політики, розпочинаючи від економічних і політичних інтересів країни закінчуючи соціальним становищем громадян України в іншій державі. імплементація міграційної політики Європейського Союзу реалізується в рамках прав людини на право вільного пересування відносно до країн ЄС.

Гнучкість підходів ЄС до міграційних процесів виявляється у праві вільного пересування, включаючи супровідні заходи оформлення віз, одержання різних документів, для здійснення прикордонного контролю. Для нашої країни міграційне законодавство країн-учасниць ЄС набуває особливої актуальності, особливо дотримання принципу «мультикультуралізму». Особливістю даного принципу є відсутність асимільованих переселенців та дозволяє своєю та закритті комуні рідної або рівноцінної місцевої культури. тому для стаціонарної міграції є важливим аргументом щодо рівня мультикультуралізму в одній з країн Європейського Союзу, завдяки чому українському мігранту, зокрема якщо це стаціонарна міграція, буде легше адаптуватися до умов країни-реципієнта. Також важливого значення набуває при розробці міграційної політики національна історія, вона визначає, за якими умовами буде проходити як стаціонарна міграція так і трудова міграція, розмежовуючи їх внаслідок різних цілей та мотивів [12].

Висновок. Тому слід зазначити, що для України важливим моментом у міграційній політиці є дійові методи щодо протидії нелегальній міграції та контрабанді людей. Актуальність даного питання набуває в межах на Україні внаслідок високих соціальних стандартів країн Європейського Союзу що є західними сусідами України. Якщо державні органи влади не зможуть сформувати ефективні інструменти впливу, що

знижують нелегальну міграцію, можливо що Україна може стати буфером між країнами-донорами нелегальних мігрантів та розвинутими країнами. Найбільш актуальними напрямками розвитку інструментів щодо протидії нелегальній міграції та надання сприятливого середовища Для підтримки трудових мігрантів є розвиток протидії експлуатації мігрантів, восени чого має лягти адекватна статистика та облік мігрантів, введення спеціальних функцій збуту дії трудового експлуатації мігрантів, тренінги, розробка та інституціоналізація політики інтеграції мігрантів, залучення державних органів влади до кооперація між відомствами, розвиток офіційної інфраструктури міграції і служб.

Список літератури.

1. Економічна енциклопедія: У трьох томах.-Том 2 / Редкол.: С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – Київ: Видавничий центр "Академія", 2001. – 848 с
2. За справедливый подход к трудящимся-мигрантам в глобальной экономике. Доклад VI. Международное бюро труда. – Женева, 2004. – 214 с
3. Migration and Remittances: Eastern Europe and the Former Soviet Union / Ed by A.Mansoor and B.Quillin/ - The World Bank, 2006. – 232 p.
4. Мокій А. Міжнародна міграція людського капіталу в системі економічної безпеки України / А.Мокій, В.Пронюк, Р.Енверов // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Міграційні процеси в умовах політичного середовища регіону: [Зб. наук. праць] / НАН України. Ін-т регіональних досліджень; відп.ред. Є.І.Бойко. – Львів, 2009. – Вип.6 (80) – С. 12-29.
5. Пітюлич М. І. Новітні тенденції розвитку міжнародної трудової міграції та їх наслідки для України / М. І. Пітюлич // Науковий вісник Мукачівського державного університету. Сер. : Економіка. - 2014. - Вип. 1. - С. 96-100.
6. Мазука Л. І. Трудова міграція українців до країн єс: сучасний стан, проблеми та виклики [Електронний ресурс] / Л. І. Мазука. – 2010. – Режим доступу до ресурсу: <http://sp.niss.gov.ua/content/articles/files/2-1442915212.pdf>
7. Дацко О.І. Вплив міжнародної міграції на посилення загроз економічній безпеці держави. //Проблеми зовнішньої міграції України та інших пострадянських держав: матеріали засідання круглого столу / Члени редколегії: М.І. Флейчук, У.В. Щурко, Н.І. Черкас, О.Б. Василиця. – Львів : Сполом, 2014. – С. 25–29.
8. Романюк М. Д. Міграційні загрози національній безпеці України: сучасні виклики, проблеми подолання / М. Д. Романюк // Демографія та соціальна економіка. - 2015. - № 3. - С. 99-111. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dse_2015_3_9
9. Павлів-Самойл Н. П. Проблеми міграції у контексті вступу України в ЄС / Н. П. Павлів-Самойл // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Юридичні науки. - 2015. - № 825. - С. 58-62. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn_2015_825_12
10. Позняк О. Міграційні процеси в Україні: сучасний стан та перспективи. – Умань: СПД Сочінський, 2007. – 276 с.
11. Іванова Т. Зовнішня трудова міграція в Україні: проблеми та наслідки / Т. Іванова, А. Болуто // Проблеми і перспективи економіки та управління. - 2017. - № 2. - С. 29-33. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ppeu_2017_2_6
12. Костенко В. О. Актуальні проблеми міграційної політики та підходи до їх вирішення на прикладі Європейського Союзу / В. О. Костенко // Актуальні проблеми політики зб. наук. пр. / редкол.: С. В. Ківалов (голов. ред.), Л. І. Кормич (заст. голов. ред.), М. А. Польовий (відп. секр.) [та ін.] ; НУ «ОЮА», Південноукр. центр гендер. проблем. – Одеса : Фенікс, 2015. – Вип. 54. – С. 106-114.
13. Дослідження з питань міграції та торгівлі людьми: Україна, 2015. URL: http://iom.org.ua/sites/default/files/pres_kit_gfk_iom2015_ua_fin_3_2.pdf
14. Міграція в Україні – IOM Ukraine. – 2016. URL: http://iom.org.ua/sites/default/files/ff_ukr_21_10_press.pdf.

References.

1. Mochernyj, S.V. (2001), *Ekonomichna entsyklopediia [Economic Encyclopedia]*, Vydavnychj tseentr Akademiia, Kyiv, Ukraine.
2. International Labour Organization (2004), *Za spravedyvyj podkhod k trudiaschymisia-myhrantam v hlobal'noj ekonomyke. Doklad VI [For a fair approach to migrant workers in the global economy. Report VI]*, International Labour Organization, Geneva, Switzerland.
3. Mansoor, A. and Quillin, B. (2006), *Migration and Remittances: Eastern Europe and the Former Soviet Union*, The World Bank, Washington, USA.
4. Mokij, A. Proniuk, V. and Enverov, R. (2009), "International migration of human capital in the system of economic security of Ukraine", *Sotsial'no-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy. Mihratsijni protsesy v umovakh politychnoho seredovyscha rehionu*, vol. 6 (80), pp. 12-29.
5. Pitiulych, M.I. (2014), "Recent trends in the development of international labor migration and their implications for Ukraine", *Naukovyj visnyk Mukachivs'koho derzhavnoho universytetu*. Ser. : Ekonomika, vol. 1, pp. 96-100.
6. Mazuka, L.I. (2010), "Labor migration of Ukrainians to countries: current state, problems and challenges",

available at: <http://sp.niss.gov.ua/content/articles/files/2-1442915212.pdf> (Accessed 30 Sept 2018).

7. Datsko, O.I. (2014), "The Impact of International Migration on Increasing Threats to the Economic Security of the State", *Problemy zovnishn'oi mihratsii Ukrainy ta inshykh postradians'kykh derzhav: materialy zasidannia kruhloho stolu* [Problems of external migration of Ukraine and other post-Soviet states: materials of the round table], Spolom, L'viv, Ukraine.

8. Romaniuk, M.D. (2015), "Migration threats to the national security of Ukraine: modern challenges, problems of overcoming", *Demohrafiia ta sotsial'na ekonomika*, vol. 3, pp. 99-111.

9. Pavliv-Samoil, N.P. (2015), "Migration problems in the context of Ukraine's accession to the EU", *Visnyk Natsional'noho universytetu "L'vivs'ka politehnika"*. *Yurydychni nauky*, vol. 825, pp. 58-62.

10. Pozniak, O. (2007), *Mihratsijni protsesy v Ukraini: suchasnyj stan ta perspektyvy* [Migration Processes in Ukraine: Current Situation and Prospects], SPD Sochins'kyj, Uman', Ukraine.

11. Ivanova, T. and Boluto, A. (2017), "External labor migration in Ukraine: problems and consequences", *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia*, vol. 2, pp. 29-33.

12. Kostenko, V.O. (2015), "Actual problems of migration policy and approaches to their solution on the example of the European Union", *Aktual'ni problemy polityky*, vol. 54, pp. 106-114.

13. IOM Ukraine (2015), "Research on migration and trafficking in human beings: Ukraine, 2015", available at: http://iom.org.ua/sites/default/files/pres_kit_gfk_iom2015_ua_fin_3_2.pdf (Accessed 30 Sept 2018).

14. IOM Ukraine (2016), "Migration in Ukraine", available at: http://iom.org.ua/sites/default/files/ff_ukr_21_10_press.pdf (Accessed 30 Sept 2018).

Стаття надійшла до редакції 20.10.2018 р.